

ชื่อเรื่อง เบลูสุขภาพชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย ทงรัตน์ ศรีสารคาม **ปริญญา** ปร.ด. (นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)

อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ดร.เนตรชนก จันทร์สว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปรากฏการณ์เบลูสุขภาพชุมชนเพื่อพัฒนา
ท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมือง จังหวัด
มหาสารคามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน 2) การจัดการชุดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับ
เบลูสุขภาพชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้าน
แม่ใหญ่ 3) รูปแบบการพัฒนาเบลูสุขภาพชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ และ 4) ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาเบลูสุขภาพ
ชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่
อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชุด
ความรู้ด้านสุขภาพด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 6 คน และกลุ่มคนที่สนใจพัฒนา
สุขภาพด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 คน ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed
Methodology) ผลการวิจัย พบว่า

1. ปรากฏการณ์เบลูสุขภาพชุมชนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม เมื่อชุมชนมีความเจริญทั้ง
ด้านการคมนาคม ด้านสาธารณสุขโลก ส่งผลให้คนในชุมชนเข้าสู่ยุค โลกาภิวัตน์ที่มีความรีบเร่ง
ใช้เงินเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตดั้งเดิมถูกค่านิยมที่ทันสมัยมาเปลี่ยนแปลง
ความเป็นอยู่ที่อาศัยภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิต ภายใต้ธรรมชาติแปรเปลี่ยนไป เป็นชีวิตที่
รีบเร่งส่งผลต่อการมีสุขภาพที่ดีของคนในชุมชนลดลง สวนกระแสนักกับความเจริญ
2. การจัดการชุดความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับเบลูสุขภาพชุมชน เพื่อ
การพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอมือง จังหวัด

มหาสารคาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะมีการจัดการความรู้ด้านสุขภาวะ โดยการได้รับความรู้จากบรรพบุรุษ ผ่านการถ่ายทอดการดำเนินชีวิตจริงในครอบครัว ในเครือญาติ หรืออาจจะได้รับการถ่ายทอดจากคนในชุมชน มีการสร้างองค์ความรู้ของตน สามารถที่จะนำองค์ความรู้นั้นไปพัฒนาสุขภาวะของตนทั้งด้านกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม กลายเป็นความรู้ที่ฝังลึก สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ไปสู่บุคคลอื่น เมื่อถึงยุคปัจจุบัน มีความเจริญทางด้านวัตถุ องค์ความรู้จากคนสู่คนที่นำไปพัฒนาสุขภาวะขาดหายไป เพราะคนรีบเร่งหาปัจจัยคือเงิน แต่ชุมชนบ้านแม่ใหญ่มีกลุ่มคนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชุดความรู้ในการพัฒนาสุขภาวะโดยผ่านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำชุดความรู้มาพัฒนาสุขภาวะของคนในชุมชนทั้ง 5 ด้าน โดยผ่านกิจกรรมภายในแหล่งเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์ทรงรัตน ศรีสารคาม)

3. รูปแบบการพัฒนาเบญจสุขภาวะชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรูปแบบการพัฒนา 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการพัฒนาเบญจสุขภาวะผ่านวิถีการดำรงชีวิตแบบไทย รูปแบบการพัฒนาเบญจสุขภาวะผ่านวัฒนธรรม ประเพณี และรูปแบบการพัฒนาเบญจสุขภาวะผ่านศาสนา ซึ่งการพัฒนาสุขภาวะในแต่ละรูปแบบจะมีการพัฒนาผ่านกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ กินพาแลง เชื่อมคนเชื่อมวิถี ลอยกระทงส่งความสุข ลงแขกดำนา เกี่ยวข้าว สมุนไพรพื้นบ้าน และคืนควายคืนวิถี แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. ขั้นสร้างศรัทธา 2. ขั้นสร้างความคิด 3. ขั้นสร้างปัญญา 4. ขั้นสร้างงาน 5. ขั้นสร้างชีวิต ตามลำดับ

4. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาเบญจสุขภาวะชุมชน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านแม่ใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่าจากการประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสุขภาวะชุมชนผ่านกิจกรรมภาพรวมมีค่าอยู่ในระดับมาก โดยมีค่า $\bar{X} = 4.24$ ค่า S.D. = 0.52 และกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนา สุขภาวะด้านกายมากที่สุด คือกิจกรรมสมุนไพรพื้นบ้าน กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะด้านจิตใจมากที่สุด คือกิจกรรมลอยกระทงส่งความสุข กิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด คือกิจกรรมคืนควายคืนวิถีชุมชน กิจกรรมที่ส่งผลต่อสุขภาวะด้านสังคมมากที่สุดคือกิจกรรมกินพาแลงเชื่อมคน เชื่อมวิถีและกิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าว ส่วนกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาวะด้านปัญญาจะเกิดเมื่อคนมีการปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ หลายครั้ง จนสะสมเป็นความรู้ใหม่ นำไปใช้ประโยชน์ให้เข้ากับสถานการณ์อย่างมีเหตุผล เกิดผลค้ำกัน และสามารถนำปัญญาไปใช้ให้เหมาะสมในแต่ละยุคของการดำเนินชีวิต

Title : Five Public Health Principles for Local Development Based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Men Yai village, Muang District, Maha Sarakham Province

Author : Songrat Srisarakham **Degree :** Ph.D. (Innovation for Local Development)

Advisors : Dr. Sakpong Homhuan

Chairman

Dr. Natchanok Jansawang

Committee

Rajabhat Maha Sarakham University, 2013

ABSTRACT

The objectives of the research were to investigate the condition of five public health principles for local development based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Men Yai village, Muang District, Maha Sarakham Province from the past to present, to explore the knowledge management of the public health principles for local development based on the Philosophy of sufficiency Economy in Men Yai village, 3) to design a five-principle-based-model for public health development based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Men Yai village, and 4) to assess the outcomes of the model implementation. The target groups were composed of six members of local wisdom group who used the five-principle-based model for public health development and ten participants who were interested in the public health development project. The mixed methodology was employed for the research. The research findings showed that:

1. The condition of five principles for public health development in Men Yai village was based on the improvement of transportation and public utility, which the factors affected the living condition of people in community, and they spent money carelessly on buying things in daily life. Their traditional way of life was influenced by the new and modern values. The careless expense and their hurried living influenced negatively on their public health.

2. The local wisdom management of five public health principles in Men Yai village Was traditionally transferred by their ancestors and relatives through the traditional living in the families. The knowledge was also transferred by local experts to people in community and the people used the knowledge to improve their physical, mental, intellectual, social and environmental health.

At present, material civilization and man-to-man transfer of the knowledge affected their public health condition because most of people in community spent much time on earning money for their daily life. The five principles for public health development model were applied through public health learning activities provided in the community learning center (Songrat Srisarakham Center).

3. Three models of the public health development were composed of a Thai traditional life style model, a culture/tradition-based model, and a religion-based model. There were five activities in each model. The activities were I-sarn traditional dinner, man and way of life, Loi Kratong activity, asking the help of friend for growing rice, herbal group and saving water buffalo project. Each activity consisted of 5 steps: building faith, thoughts, intelligence, work and new life.

4. Regarding the model implementation, it was found that the average level of the model efficiency assessed by the experts was high ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.52), the herbal activity affected mostly and significantly the mental public health development. The Loi Krathong activity affected mostly the environment of public health development. I-sarn dinner, man and way of life, asking the help of friend for growing rice affected mostly and significantly the intellect of public health development. These activities were frequently performed and people learned and got the knowledge from the activities, and they were able to apply their knowledge appropriately for their daily life.